

CELOŽIVOTNO UČENJE KAO KONCEPT MODERNOG OBRAZOVANJA

Mladen Polić¹, Miloš Marković², Bojana Vesković³, Maja Milovanović⁴

Rezime: *Celoživotno učenje predstavlja novi sistem obrazovanja kome se posvećuje sve veća pažnja. U radu su prikazane aktivnosti i subjekti koji učestvuju u razvoju doživotnog učenja. Posebna pažnja je posvećena Lisabonskoj agendi, IAN međunarodnoj mreži i regionalnim centrima.*

Ključne reči: *sistem, subjekti, Lisabonska agenda, IAN mreža.*

LIFELONG LEARNING AS A CONCEPT OF MODERN EDUCATION

Summary: *Lifelong learning is the new system of education that has been given more attention. In this paper are shown activities and subjects that participate in the development of the lifelong learning. Special attention is given to Lisbon agenda, IAN international network and regional centers.*

Key words: *system, subjects, Lisbon agenda, IAN network.*

1. UVOD

'Ako planirate godinu dana unapred, zasadite kukuruz. Ako planirate deset godina unapred, zasadite kukuruz. Ako planirate za ceo život, podučavajte i obrazujte ljude.'

Kineska poslovice Guanze (oko 645.p.n.e.)

Filozofija učenja tokom celog života nije ni u kom slučaju modernijeg datuma. Drevna društva širom sveta isticala su potrebu za učenjem od kolenke do groba. Danas u 21. veku iznova se nalazimo među onima koji na sav glas propagiraju značaj celoživotnog učenja.

Ono što je očito jeste da se kontekst celoživotnog učenja promenio i da je utopijska i plemenita vizija koja je do sada karakterisala celoživotno učenje sada postala neizbežan vodič i organizacioni princip obrazovnih reformi. Danas je to nezamenljivo oruđe koje obrazovanju omogućava da se suoči sa svojim mnogobrojnim aktuelnim i novonastajućim izazovima.

¹Mladen Polić, student Tehničkog Fakulteta u Čačku, E-mail: policpb@hotmail.com

²Miloš Marković, student Tehničkog Fakulteta, E-mail: [sarlookrobata123@yahoo.com](mailto:sarloakrobata123@yahoo.com)

³Bojana Vesković, student Tehničkog fakulteta, E-mail: bojanica88@live.com

⁴Maja Milovanović, student Tehničkog fakulteta, E-mail: macketalo@yahoo.com

Celoživotno učenje podrazumeva da se građanima pruži prilika za učenjem u svim starosnim dobima i brojnim kontekstima: na poslu, kod kuće i kroz aktivnosti u toku slobodnog vremena, a ne samo uobičajenim putem kao što je škola i visoko obrazovanje. Celoživotno učenje predstavlja krajnji ishod **informatičke pismenosti**.

Celoživotno učenje pokriva mnoga polja, od opšteg obrazovanja do stručnog usavršavanja, od potreba mladih do potreba starih kao i potreba zaposlenih i nezaposlenih. Celoživotno učenje podrazumeva različite nivoe učenja (**formalno, neformalno, informalno**) i bavi se mnogim poljima: treningom trenera, osnovnim veštinama, integracijom informatičkih i komunikacionih tehnologija, efikasnošću ulaganja, učenjem stranih jezika, celoživotnim vođenjem, fleksibilnošću sistema kako bi učinili učenje dostupnim za sve, mobilnošću, građanskim vaspitanjem, itd.

2. ŠTA JE CELOŽIVOTNO-DOŽIVOTNO UČENJE?

Reći da ljudi uče celog života znači potvrditi činjenično stanje. Učimo svakog dana, manje ili više intenzivno. Nekada to činimo namerno dok su ponekad procesi učenja neplanirani; vrlo često neizbežni. Život bez neprestanog učenja je nezamisliv. Čak i organizovanje naših dnevnih aktivnosti podrazumeva stalno učenje. Zapravo, mi učimo više i češće nego što znamo. Manje je očigledna pretpostavka da se celoživotno učenje može unaprediti ili na neki način organizovati, teza koja se često implicitno iznosi u prilog o celoživotnom učenju kao perspektivnoj ideji u obrazovnoj politici i obrazovnim pristupima.

Celoživotno učenje obuhvata čitav spektar formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja. Ono uključuje i aktivno učestvovanje u građanskom društvu, ličnu ispunjenost i socijalnu inkluziju kao i aspekte koji se tiču zaposlenja. Principi koji potkrepljuju celoživotno učenje i utiču na njegovu uspešnu primenu ističu usredsređenost na onoga koji uči, značaj jednakih mogućnosti i kvalitet i značaj mogućnosti učenja.

3. CELOŽIVOTNO UČENJE I UGROŽENE GRUPE

Obrazovne metode i treninzi igraju važnu ulogu u održavanju demokratskih društava u Evropi. Svi građani trebalo bi da imaju ravnopravan pristup obrazovanju i treninzima. Nacionalne strategije koje se odnose na edukaciju i trening moraju takođe obratiti pažnju na pitanja koja se tiču ravnopravnih mogućnosti (npr. jednakost polova) i usredsređenosti na određene grupe, kako bi doprinele da mogućnosti celoživotnog učenja budu zaista dostupne svima, naročito onima kod kojih postoji opasnost isključivanja, poput ljudi sa niskim zaradama, s invaliditetom, nacionalnih manjina i imigranata, onih koji su rano napustili školu, samohranih roditelja, nezaposlenih, roditelja koji su vraćeni na tržište rada, radnika sa niskim obrazovanjem i nivom obučenosti, ljudi koji nisu na tržištu rada, penzionera (uključujući starije radnike) i bivših prestupnika. Ovakav odabir grupa ne bi trebalo da se odnosi samo na ljude u ugroženim urbanim sredinama, već i na one u seoskim sredinama koji možda imaju posebne potrebe kada je u pitanju učenje.

4. ISKUSTVO NEVLADINE ORGANIZACIJE U SPROVOĐENJU PROGRAMA CELOŽIVOTNOG OBRAZOVANJA

IAN – Međunarodna mreža pomoći – jeste domaća nevladina organizacija osnovna 1997. godine tokom rata na teritoriji bivše Jugoslavije. Veliki broj izbeglica koji su ostali bez domova podstakle su mnoge međunarodne lokalne organizacije na pružanje humanitarne pomoći ovim ljudima. IAN je shvatio da će nekoliko građanskih ratova na ovoj teritoriji

ostaviti snažne dugoročne posledice na mentalno zdravlje svih ljudi, a naročito izbeglica i interno raseljenih lica koji su u tom trenutku pretrpeli najveći pritisak.

Vizija IAN- a je da region jugoistočne Evrope bude oporavljen od posledice rata i političkog nasilja i da postane civilno društvo gde se poštuju ljudska prava svih građana.

Od 2001. godine IAN sprovodi programe edukacije za ugrožene grupe. U početku su to bili kursevi računara namenjeni za decu iz izbegličkih kampova u Beogradu i okolini. U proteklih deset godina IAN je samostalno ili pomoću partnera iz mreže Telecentara razvio sertifikovanu školu računara, engleskog jezika, socijalnih veština i preduzetništva. Kursevi su dizajnirani na fleksibilan način koji omogućava jednostavno kombinovanje i prilagođavanje specifičnim potrebama pripadnika raznih ugroženih grupa: izbeglim i raseljenim licima, osobama sa hendikepom, žrtvama torture, nezaposlenim, Romima, maloletnim delikventima, osobama sa HIV-om, itd.

Kursevi su razvijeni u skladu sa preporukama Lisabonske konvencije o „ključnim kompetencama“ koje je potrebno razviti među stanovništvom Evropske unije:

1. Numerička i funkcionalna pismenost,
2. Osnovne kompetence u matematici, nauci i tehnologiji,
3. Poznavanje stranih jezika,
4. ICT veštine,
5. Socijalne veštine,
6. Preduzetništvo,
7. Opšta kultura.

Navedeni kursevi imaju višestruke efekte:

- Pобољшanje znanja i veština koja se zahtevaju u savremenoj ekonomiji. Jedan od ciljeva programa je omogućavanje da se pripadnici ugroženih grupa uključe u savremene tokove i steknu veštine i znanja koji će ih učiniti konkurentnim na lokalnom tržištu rada.
- Podsticanje motivacije i aktivnog traženja posla. Često se detektuje nizak nivo motivisanosti i želja da se traži novi/bolji posao. Programi su dizajnirani da motivišu učesnike da aktivnije traže posao
- Pобољшanje psihološkog statusa – dobijeni rezultati ukazuju da participiranje u edukativnim kursovima dovodi do generalnog poboљšanja psihološkog statusa učesnika, sniženja nivoa emocionalne nestabilnosti i destruktivne agresivnosti, ali i značajno višeg nivoa savesnosti. Dalje, znatno je umanjena sklonost da se za lične poteškoće okrivljuju drugi i nesrećne okolnosti. Najznačajnije promene su registrovane u doživljaju sopstvenih kompetencija, pre svega profesionalnih.
- Polaznici se osećaju znatno kompetentnijim i sposobnijim u profesionalnom pogledu i pokazuju mnogo veći stepen namere da se angažuju u traženju posla.
- Najzad, stopa zapošljavanja nezaposlenih osoba koje učestvuju u složenim edukativnim kursovima iznosi od 30 do 50%.

5. LISABONSKA STRATEGIJA

Lisabonska strategija (poznata i pod nazivom Lisabonska agenda) dogovorena je na Savetu Evrope u Lisabonu 2000. godine. EU je zacrtala strateški cilj da “do 2010. postane najkonkurentnija i najdinamičnija privreda sveta utemeljena na znanju, sposobna za održiv

privredni rast s većim brojem i kvalitetnijim radnim mestima te većom socijalnom kohezijom” (European Council, 2000). Strategija je obuhvatala opsežni program reformi. Bio je to odgovor na globalne izazove, posebno na napredak SAD u “novoj” privredi zasnovanoj na znanju i na dominaciju u informatičkim i komunikacijskim tehnologijama (ICT) s obzirom na pojedinačne evropske privrede. Međutim, ostvarivanje tog cilja zahtevalo je pripremu za prelazak na privredu i društvo koji su utemeljeni na znanju.

6. ULOGA REGIONALNIH CENTARA NA RAZVOJ CELOŽIVOTNOG UČENJA

Svrha uspostavljanja Regionalnog centra je

- Da ustanovama pruži mogućnost da profesionalni razvoj prilagode potrebama u svom regionu;
- Da profesionalni razvoj prati u skladu sa potrebama regiona i strategijom razvoja obrazovanja na nacionalnom nivou;
- Da organizacijom seminara u mestu rada ili u neposrednoj blizini, omogući značajno smanjenje troškova stručnog usavršavanja.

Regionalni centar je:

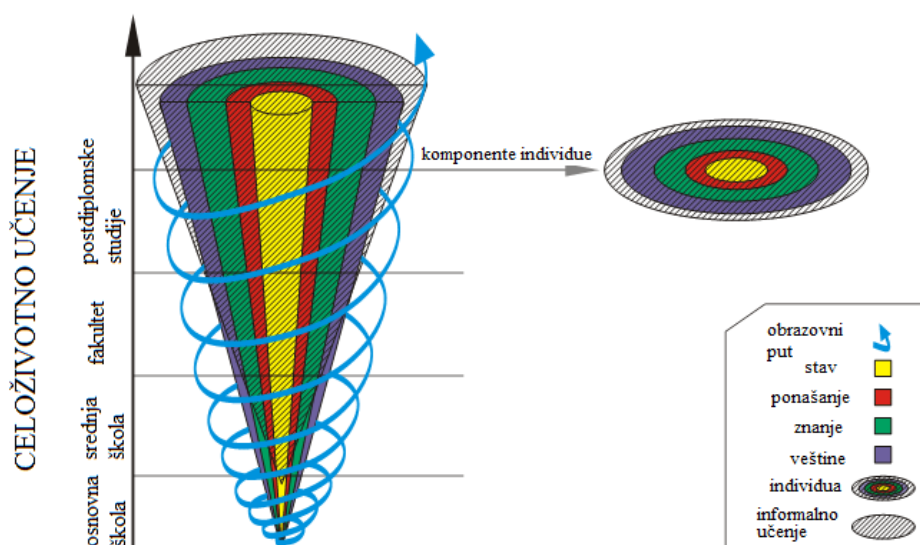
- Mesto organizovanja različitih vrsta obuka;
- Resursni centar (biblioteka sa stručnom literaturom, metodičko-didaktičkim, pedagoško-psihološkim, video i audio materijalima itd);
- Informacioni sistemi (štampani ili on-line informatori koji sadrže ponudu programa stručnog usavršavanja);
- Mesto gde se vrednuje i prati kvalitet stručnog usvršavanja;
- Mesto okupljanja i razmene profesionalnih iskustava zaposlenih u obrazovanju.

U Regionalnom centru se strategija stručnog usavršavanja u regionu primenjuje i sprovodi u skladu sa strategijom koju je razvio Centar za profesionalni razvoj u Beogradu, a u saradnji sa drugim bitnim činiocima u obrazovanju. Regionalni centar u saradnji sa školskom upravom priprema godišnji program rada i sprovodi programe od javnog i posebnog interesa.

Aktivnosti Regionalnog centra:

- Snimanje i analiza potreba za stručnim usavršavanjem zaposlenih u obrazovanju;
- Planiranje obuke i drugih vidova stručnog usavršavanja;
- Pomoć pri kreiranju novih programa stručnog usavršavanja;
- Praćenje primene različitih oblika stručnog usavršavanja;
- Saradnja sa Zavodom/Centrom za profesionalni razvoj;
- Saradnja sa lokalnom zajednicom;
- Saradnja sa Ministarstvom prosvete/Školskom upravom;
- Saradnja sa obrazovno-vaspitnim ustanovama;
- Formiranje i održavanje baze podataka;
- Analiza ponude programa stručnog usavršavanja;
- Organizovanje seminara i drugih oblika stručnog usavršavanja.

Uspeh u određenom poslu se sastoji od kombinacije određenih stavova, ponašanja, znanja i veština (orijentisanost na postignuća, entuzijizam, energičnost, odgovornost, kreativnost, visok nivo samopouzdanja, stručnost, inovativnost itd). Tokom života prolazimo kroz niz perioda obrazovanja i jako je bitno svaki koncept obrazovanja uklopiti prema svojim stremljenjima i zahtevima da bi uspeh bio zagarantovan slika 1.

Slika 1: Pojednostavljeni koncept doživotnog učenja

Prolazeći kroz svaku fazu edukacije (osnovna, srednja, fakultet, itd), komponente individue rastu kao posledica akumuliranih edukativnih aktivnosti i povećava kapacitet učenika da prihvate nova znanja i veštine kroz vreme. Šta više, u zavisnosti od doba, učenici su različito otvoreni za prihvatanja i razvoj različitih komponenti.

Sve u svemu na razvoju celoživotnog obrazovanja se posvećuje sve veća pažnja i značaj. Zbog izazova koje nameće moderno, dinamično društvo, doživotno obrazovanje ima tendenciju da od tog društva načini društvo znanja – društvo zasnovano na znanju (knowledge society), društvo koje uči (learning society).

7. PROGRAMI ZA CELOŽIVOTNO UČENJE

Evropska komisija je u julu 2004. godine usvojila predlog za novu generaciju programa EU koji pokriva period 2007-2013 i koji se dotiče učenja u svih periodima života. Predloženi novi program Zajednice dobio je stoga i ime – *Program "Celoživotno učenje"* (Lifelong Learning Programme - LLP), a osmišljen je tako da nasledi i produbi drugu fazu programa Sokrates i Leonardo da Vinči.

Zamišljeno je takođe da to bude krovni program koji će obuhvatiti sve druge programe i aktivnosti u oblasti obrazovanja i obuka, kakve su npr. e-Learning program o integrisanju informacionih tehnologija u obrazovne sisteme, inicijativa Europass, koja daje jedinstven okvir za prepoznavanje kvalifikacija i kompetencija, program Žan Mone, i druge programe. Ovakvo restrukturiranje je nastalo kao odgovor na tri ključna faktora sa kojima se Evropska Unija suočila:

Izazovi Društva znanja i demografske promene zbog kojih sistem obrazovanja i obuke postaju sve više integrisani u kontekst učenja tokom celog života.

Sve veća uloga obrazovanja i obuke u kreiranju konkurentne i dinamične evropske ekonomije zasnovane na znanju, prvenstveno nakon Lisabonskog zasedanja Evropskim Savetom iz 2000. godine a shodno okvirima Bolonjskog i Kopenhagenskog procesa (visoko obrazovanje i srednje stručno obrazovanje).

Potreba da se doprinese pojednostavljivanju pravnih instrumenata Zajednice.

Integrativni pristup uveden je i sa ciljem očuvanja suštinskog kontinuiteta iskustava iz prošlosti – te stoga i struktura koja se zasniva na glavnim tipovima tj. nivoima obrazovanja i obuke u evropskim zemljama, a zadržana su i imena programa iz prethodne faze. Osim toga, težilo se koherentnosti i sinergiji između sastavnih delova programa, zarad većeg i fleksibilnijeg opsega aktivnosti i njihove bolje efikasnost.

8. ZAKLJUČAK

Razvojem nauke i tehnologije težilo se uspostavljanju harmonizacije i ostvarivanju kontinuiteta u obrazovanju. Ova težnja da se uvek ide ka unapređenju i razvoju na svim nivojima upotpunio je sistem celoživotnog učenja. Celoživotno učenje danas ima jako veliku ulogu i namera da se ovaj vid obrazovanja unapredi urodio je plodom. Konstantan razvoj i unapređenje obrazovanja podržali su u potpunoj meri razvoj celoživotnog obrazovanja tako da je celoživotno obrazovanje postalo bitan segment obrazovanja.

9. LITERATURA

- [1] <http://informatikasvetrm.wordpress.com/2011/10/23/dozivotno-ucenje/>
- [2] http://electronicportfolios.com/NIACE/html/web_data/file15.htm
- [3] <http://www.tempus.ac.rs/sr/home/korisni-dokumenti/tempusove-studije/>
- [4] <http://www.nshc.org.rs/pdf/recvise03.pdf>